

О. В. Скиба

***Український фольклор і художня
література: особливості
трансформації***

*Навчальний посібник для самостійної роботи
студентів факультету української філології*

Луганськ
Альма-матер
2010

УДК [39(477):821.161.2] (075.8)
ББК 82.3 (2=Укр)я7:83.3(4Укр)я7
С 42

Рецензенти

В. Ю. Пустовіт, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля.

І. А. Веретейченко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та методики її викладання Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Рекомендовано до друку рішенням навчально-методичної ради Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № від 2009 р.)

Скиба О. В. Український фольклор і художня література: особливості трансформації: навчальний посібник для самостійної роботи студентів факультету української філології. – Луганськ: ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 53 с.

Матеріал посібника складений з трьох змістових модулів. У посібнику висвітлюється один із важливих напрямів вітчизняної фольклористики – проблема впливу народнопоетичної творчості на розвиток і становлення художньої літератури.

Для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

ББК 82.3 (2=Укр)я7:83.3(4Укр)я7
© Скиба О. В., 2010
© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010

ЗМІСТ

Вступ	4
Модуль I. Дослідження рецепції фольклорних традицій в історії розвитку української літератури XX – XVIII ст.	7
Модуль II. Засвоєння митцями нової української літератури народної поезії	16
Модуль III. Трансформація фольклорних джерел, мотивів, образів у творчості письменників XX століття	35
Тематика реферативних повідомлень та творчих пошукових робіт	47
Питання до модульного контролю самостійної роботи студентів	48
Модульний тест для співбесіди за тематикою спецкурсу	52

Український фольклор і художня література: особливості трансформації

Вступ

Якість професійної підготовки майбутніх кадрів передбачає піднесення не тільки теоретичного рівня студентів з усної народної творчості, а й удосконалення практичних навичок збирання народнопоетичних творів, зацікавлення вивченням усної словесності, участь у фольклорно-етнографічних конкурсах та інших актуальних питань сучасної вітчизняної фольклористики. Спецкурс призначений для студентів-філологів вищих навчальних закладів, які готують кадри для шкіл-лицеїв, гімназій, коледжів тощо. Він є синтетичним і має закріпити, поглибити знання студентів, одержані в процесі вивчення не лише фольклорних дисциплін, а й лінгвістичних, етнографічних, культурологічних. Отже, вагоме місце у професійній підготовці майбутніх фольклористів займає спеціалізація з дисциплін „Українське літературознавство”, „Українська фольклористика”, впровадження інформаційних технологій зі спецкурсу „Фольклор і література: особливості трансформації” тощо.

Метою спецкурсу є систематизоване вивчення питань взаємодії фольклору й літератури. Програма зі спецкурсу „Фольклор і література: особливості трансформації” складається з таких змістових модулів: 1. Дослідження рецепції фольклорних традицій в історії розвитку української літератури 10 – 18 ст. 2. Засвоєння митцями нової української літератури народної поезії.

3. Трансформація фольклорних джерел, мотивів, образів у творчості письменників 20 століття.

До кожного з модулів студенти виконують завдання науково-дослідного характеру, що передбачає дистанційні форми контролю самостійної роботи.

Загальні вимоги до опрацювання кожного зі змістових модулів пропонованого спецкурсу:

- з'ясувати роль фольклору у творчості українських письменників на основі заглиблення у їх тексти і праці сучасних дослідників;
- здійснити спостереження про місце фольклору у творчій практиці окремого письменника та роль фольклорних традицій в історії розвитку літератури певного періоду, творчих напрямів та літературних течій;
- організувати самостійну роботу студентів над розвідками в журналі „Народна творчість та етнографія”, часописі „Народознавство”;
- забезпечити ознайомлення студентів з виданням серії „Народні пісні в записах письменників”;
- дослідити проблематику фольклорно-літературних взаємин у доробку українських фольклористів, літературознавців, народознавців;
- формувати вміння анотувати монографічні праці, присвячені актуальним проблемам сучасної вітчизняної фольклористики, а також реферувати окремі з них;
- простежити взаємопроникнення сюжетів, мотивів, образів, елементів поетики цих своєрідних видів словесного мистецтва;
- виховувати в студентів постійну потребу працювати над вивченням робіт світової та вітчизняної фольклористичної науки, розглядати фольклорні рецепції в історико-літературних працях;

- завершувати роботу над кожним змістовим модулем заліковим колоквіумом, метою якого є контроль за самостійною роботою студентів, виявлення рівня професійної підготовки кожного студента, якості самостійної роботи щодо оволодіння теоретичними знаннями з розділу.

Отже, пропонувані до дистанційного курсу теми, завдання й література допоможуть студентам в аудиторній та позаурочній (самостійній) роботі поглибити й розширити знання про цілісну систему народного мислення, джерело розвитку національної літератури, суть і специфіку фольклоризму художньої творчості українських авторів, участь окремих народнопоетичних видів і жанрів у розвитку літературного процесу, виявити національне та загальнолюдське значення зображеного. Методичні вказівки, рекомендації дистанційні форми контролю самостійної роботи студентів допоможуть закріпити базові відомості про особливості рецепції фольклору і художньої літератури.

Український фольклор і художня література: особливості трансформації

МОДУЛЬ I

Дослідження рецепції фольклорних традицій в історії розвитку української літератури XX – XVIII ст.

ТЕМА № 1: Український фольклор у „Літописі руському”

ПЛАН

1. Легенди українського народу в „Літописі руському”.
2. Звичаї, вірування, повір'я та демонологічні уявлення українського народу в літописах.
3. Ф. Буслаєв, О. Шахматов, М. Присьолков, Д. Лихачов та інші дослідники про казки і народні перекази у „Повісті врем'яних літ”.
4. Вплив усної народної творчості на Галицько-Волинський літопис.
5. Фольклорні зображувальні засоби у Київському літописі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літопис руський / [Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; відп. ред. О. В. Мишанич] – К.: Дніпро, 1989. – 591 с.
2. Літературна спадщина Київської Русі і українська література XVI – XVIII ст. – К., 1981. – 367 с.
3. Чижевський Д. Історія української літератури / Д. Чижевський. – К.: ВЦ “Академія”, 2003. – 568 с.

До першого питання опрацювати сторінки:
1:10, 11, 12, 22, 23, 34, 35, 53, 54-57, 63, 68-70, 71-73, 143, 165, 166, 172, 173, 174, 368,369.

До другого питання опрацювати сторінки:
2: 8-10, 23, 24, 102, 103, 107-110, 130, 131, 157, 160, , 164, 165, 170, 171, 178, 180, 189, 193, 196, 197, 214, 281, 299, 300, 336, 344,420.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Перекажіть з Галицького літопису оповідання про степову траву євшан.
- Дослідіть трансформацію народнопісенної творчості у літопису „Повість врем'яних літ”.

ТЕМА № 2: Насиченість пам'ятки давньої літератури духом народнопісенної поетики

ПЛАН

1. Українські дослідники „Слова...” Ф. Колесса, П. Куліш, М. Максимович, І. Франко, Ю. Тиховський, О. Огоновський, О. Потебня, С. Гординський – про подібність твору до українських дум та народних пісень.
2. Фольклорна основа поетики „Слова...”.
3. Плач Ярославни – зразок давніх голосінь. Образи місяця, сонця, вітру в голосіннях.
4. Спорідненість „Слова...” з усною народною творчістю характером змалювання природи.
5. Образи-символи (ворон, зозуля, сокіл та ін.) у народних думах, піснях та у „Слові...”.

6. Звичаї, вірування, повір'я у „Слові...” та в усній народній творчості.

7. „Карна”, „Жля” у „Слові о полку Ігоревім”. Мовні елементи української народнопоетичної творчості у „Слові...”.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Доберіть матеріал, який обгрунтовує глибокий зв'язок поетики „Слова...” з поетикою усної народної творчості.

- Дослідіть зближення „Слова...” з народною піснею.

- Зупиніться на питанні про ритміку твору. Прокоментуйте висловлювання М. Максимовича, П. Житецького, П. Куліша, Ф. Колесси, Д. Лихачова, В. Стеллецького щодо ритмічної будови „Слова...”.

- Законспекуйте статтю В. П. Адрианової-Перетц „Слово о полку Игореве” и устная народная поэзия”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адрианова-Перетц В. П. Древнерусская литература и фольклор / В. П. Адрианова-Перетц. – Ленинград: Наука, 1974. – 171 с.

2. Дей О. І. До джерел вивчення „Слова о полку Ігоревім” / О. І. Дей // Народна творчість та етнографія. – 1985. – № 6. – С. 18 – 24.

3. Огієнко Іван. Слово про Ігорів похід / І. Огієнко. – Вінніпег: Волинь, 1967. – С. 221 – 246.

4. Пінчук С. П. „Слово о полку Ігоревім” й усна народна поезія / С. П. Пінчук // Народна творчість та етнографія. – 1963. – №4. – С. 27 – 38.

5. Ткач М. Стежками нашої історії: До тлумачення міфологічних образів „Слова о полку Ігоревім” / М. Ткач // Літературна Україна. – 1988 – 27 жовтня. – С. 7.

6. Українські народні думи та історичні пісні. – К. : Вид-во АН УРСР, 1955. – 347 с.

7. Франко І. Вибрані статті про народну творчість / І. Франко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1955. – 289 с.

8. Шелест В. „Карна” і „Жля” у „Слові о полку Ігоревім” / В. Шелест // Дивослово. – 1994. – № 12. – С. 3 – 5.

9. Соя Борис. Велична пам’ятка слов’янської культури („Слово про похід Ігорів”) / Б. Соя // Дивослово. – 2004. – №7. – С. 15 – 19.

10. Образ-символ ріки в „Слові о полку Ігоревім” // Українська література в загальноосвітніх школах. – 2005. – №9. – С. 35 – 39.

ТЕМА № 3: Фольклорна основа „Апокрисиса” Христофора Фіلالета

ПЛАН

1. Народні афористичні вислови, прислів’я і приказки у „Апокрисисі” Христофора Фіلالета.

2. Легенди й анекдоти, народні перекази в „Апокрисисі”.

3. Народні дотепи полеміста.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- В „Апокрисисі” Христофора Фіلالета зустрічаємо байку про те, як Вовк і Лисиця збиралися жебрати, при цьому Вовк казав

Лисиці: „Што будет мое, то нехай будет мое, а што будет мое і твое, то я з’їм обоє”.

Проаналізуйте народну байку за відомим сюжетом про лисицю й журавля.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицай М. Давня українська поезія і фольклор (кінець XVI – початок XVII ст.) / М. Грицай // Радянське літературознавство. – 1969. – № 4. – С. 31 – 39.
2. Яременко П. К. Фольклор у „Апокрисисі” Христофора Філалета / П. К. Яременко // Народна творчість та етнографія. – 1963. – № 1. – С. 106 – 111.
3. Чижевський Д. Історія української літератури / Д. Чижевський. – К.: ВЦ „Академія”, 2003. – 568 с.

ТЕМА № 4: Український фольклор у творчості письменника-полеміста Івана Вишенського

ПЛАН

1. Своєрідне використання Іваном Вишенським народних прислів’їв та приказок.
2. Народні афоризми у творах письменника-сатирика.
3. Ремінісценція народних голосінь у творах Івана Вишенського.
4. Закликання (прокльони) – стильова форма жанру фольклору у творчому доробку полеміста.
5. Порівняння – контраст, контраст – антитеза у творах Івана Вишенського.
6. Наслідування полемістом фольклорної персоналізації.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Дайте письмову відповідь на питання: яку роль відігравав фольклор у творчості Івана Вишенського?

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицай М. Фольклор у творах українських письменників-полемістів / М. Грицай // Народна творчість та етнографія. – 1969. – № 2. – С. 92 – 97.
2. Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К.: Femina, 1995. – 538 с.
3. Грицай М. Майстерність І. Вишенського-сатирика та знавця усної словесності / М. Грицай // Українська мова і література в школі. – 1969. – №8. – С. 14 – 17.
4. Пінчук С. Мова і стиль творів І. Вишенського / С. Пінчук // Українська мова в школі. – 1960. – №4. – С. 26 – 34.
5. Білоус П. Художність, закодована в образах (І. Вишенський) / П. Білоус // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях. – 2003. – №4. – С. 37 – 40.

ТЕМА № 5: Григорій Сковорода і народна поетична творчість

ПЛАН

1. Джерела світогляду Г. Сковороди.
2. Народнопісенний та романсовий характер творів Сковороди. Вплив мелодій музичних творів на форму і зміст тексту.
3. Фольклорний струмінь у пісні 18-й „Ой пташино жовтобока”.
4. Звернення філософа до жанру народної байки. Українська народна байка („Не випусти рака з рота”,

„Хвалькувата муха”, „Миша та жаба”). Фольклорне коріння літературних байок.

5. Приказки у творах Сковороди („Красна хата не углами, а пирогами”; „Летала високо, а села недалеко” та ін.).

6. Фольклорні мотиви у творах письменника.

7. З’ясування функцій народних прислів’їв у літературних творах Сковороди.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Проаналізуйте думку О. Мишанича: „Фольклоризм Сковороди можна вважати однією з характерних рис його творчості. Народне образне слово користувалося у нього високим авторитетом насамперед у доказовій функції, як підтвердження його власних думок і поглядів”. (Григорій Сковорода й усна народна творчість. – К., 1976. – С. 150).

ЛІТЕРАТУРА

1. Боровик М., Іваньо І. Новознайдений музичний твір на слова Григорія Сковороди / М. Боровик, І. Іваньо // Народна творчість та етнографія. – 1971. – № 2. – С. 67 – 69.

2. Грицай М. С., Мишанич О. В. Г. Сковорода: УНТ / М. С. Грицай, О. В. Мишанич // Радянське літературознавство. – 1977. – № 4. – С. 89 – 91.

3. Грицай М. Вивчення фольклористичних інтересів філософа і поета / М. Грицай // Народна творчість та етнографія. – 1972. – № 5. – С. 21 – 25.

4. Державіна О. В., Кречотень І. Байки в українській літературі 17 – 18 століття /

- О. В. Державіна, І. Кречотень // Рад. літературознавство. – 1965. – № 6. – С. 89 – 91.
5. Іваньо І. В. Григорій Сковорода і народна пісня / І. В. Іваньо // Народна творчість та етнографія. – 1965. – № 1. – С. 81 – 91.
6. Мишанич О. Григорій Сковорода і усна народна творчість / О. Мишанич. – К.: Наук. думка. – 1976. – 151 с.
7. Мишанич О. В. Українська література другої половини XVIII ст. і усна народна творчість / О. В. Мишанич. – К.: Наукова думка, 1980. – С. 184.
8. Попов П. М. Григорій Сковорода / П. М. Попов. – К., 1969. – С. 89 – 92.
9. Сиваченко М. До історії української пареміографії: Г. С. Сковорода / М. Сиваченко // Народна творчість та етнографія. – 1972. – № 5. – С. 25 – 37.
10. Сиваченко М. До історії української пареміографії: Г. С. Сковорода / М. Сиваченко // Народна творчість та етнографія. – 1973. – № 1. – С. 29 – 44.
11. Хропко П. П. Становлення нової української літератури / П. П. Хропко. – К., 1988. – С. 3 – 44.
12. Федотова Т. Символіка сонця і вогню та інших „вічних образів” у світогляді Г. Сковороди / Т. Федотова // Київська старовина. – 2004. – №7 – С. 103 – 109.
13. Мандрика М. Співець божественних пісень (Г. Сковорода) / М. Мандрика // Освіта. – 2002. – 27 листопада. – С. 6.
14. Бовсунівська П. Образи смутку в поезії Г. Сковороди / П. Бовсунівська // Дивослово. – 2002 – №3. – С. 5 – 8.

15. Піг Р. Сквородинівський міф про Маркіза в світі романтичної концепції міфотворчості та фольклору / Р. Піг // Сучасність. – 1995. – №10. – С. 162 – 167.

16. Косяченко В. Т. „Байки харківські” Г. С. Сквороди і його традиції в українському байкарстві / В. Т. Косяченко // Українське літературознавство: [респ.міжвід. збірник]. – 1975. – Вип. 25 – С. 62 – 67.

17. Вигодованець Н. Байки Сквороди в оцінці українських літературознавців останнього десятиліття / Н. Вигодованець // Українське літературознавство: [респ.міжвід. збірник]. – 1974. – Вип. 22. – С. 88 – 94.

МОДУЛЬ II

Засвоєння митцями нової української літератури народної поезії

ТЕМА № 1: Народнопоетичні джерела творчості Тараса Шевченка

ПЛАН

1. Місце фольклору у формуванні Шевченка як художника слова. І. Франко, М. Костомаров та ін. дослідники про фольклоризм творів Кобзаря.
2. Трансформація фольклорного жанру балади у творчості Тараса Шевченка.
3. Особливості народнопісенної поезики лірики Тараса Шевченка.
4. Образ кобзаря у творах Т. Шевченка. Шевченків кобзар і автентичне кобзарство.
5. Весільні пісні у творчості письменника.
6. Мотиви та образи дум у творах Т. Шевченка („Перебендя”, „Гайдамаки”, „Сліпий”).
7. Відбиття мотивів історичних пісень у творчості письменника („Чернець”, „Варнак” та ін.).
8. Використання баладних мотивів та образів у творах „Причинна”, „Утоплена”, „Тополя”, „Лілея”, „Хустина”.
9. Поема „Марія”. Елементи української народнопісенної творчості, побуту в поемі.
10. Традиції народної лірики в піснях літературного походження. Народне й авторське в цих піснях. Народні пісні на слова Т. Шевченка.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Подумайте над твердженням дослідника Т. Комаринця: „Він (Шевченко) зумів з народної творчості про героїчне минуле взяти найкраще, визначальне, те, що служило розкриттю живого тіла епохи, її провідних тенденцій, народної психології, народних поглядів, і покласти на ньому незгладимий слід свого поетичного генія”.(С. 165). Продовжіть аргументацію поданої тези, спираючись на тексти Т. Шевченка.
- Усний роздум на тему: „Вивчення творчості Шевченка в сучасній школі”.
- Складіть список рекомендованої літератури для самостійної підготовки учнів з теми: „Тарас Шевченко як фольклорист”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Внучкова Л. І. Фольклористичні й етнографічні матеріали у Шевченківському словнику / Л. І. Внучкова // Народна творчість та етнографія. – 1979. – № 3. – С. 76 – 78.
2. Данисько О. Франко про фольклоризм творів Шевченка / О. Данисько // Народна творчість та етнографія. – 1967. – № 2. – С. 85 – 88.
3. Дей О. І. Пісня для Тараса Шевченка / О. І. Дей // Народна творчість та етнографія. – 1986. - № 2. – С. 57 – 59.
4. Дей О. І. Балада про невістку-тополю та її відгуки у творчості Т. Шевченка, С. Руданського / О. І. Дей // Народна творчість та етнографія. – 1984. – № 2.
5. Кирилюк Є. П. Фольклористична й етнографічна діяльність Т. Шевченка / Є. П. Кирилюк // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 2. – С. 42.

6. Ключек Г. Д. Поезія Т. Шевченка: Сучасна інтерпретація / Г. Д. Ключек. – К.: Освіта, 1998. – С. 238.
7. Комаринець Т. Шевченко і народна творчість / Т. Комаринець. – К., 1963. – С. 320.
8. Погребенник В. Фольклоризм української поезії (ост. трет. ХІХ – пер. десят. ХХ ст.) / В. Погребенник. – К.: Юніверс, 2002. – 158 с.
9. Правдюк О. А. Т. Г. Шевченко й музичний фольклор України / О. А. Правдюк. – К.: Наук. думка, 1966. – С. 240.
10. Правдюк О. А. Народні пісні на слова Тараса Шевченка / О. А. Правдюк. – К.: Музична Україна, 1961. – 147 с.
11. Правдюк О. А. Пісні Великого Кобзаря / О. А. Правдюк. – К.: Музична Україна, 1964. – 207 с.
12. Приходько П. Г. Шевченко й український романтизм / П. Г. Приходько. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – С. 315.
13. Шубравська М. М. Весільні пісні у творчості Т. Шевченка / М. М. Шубравська // Народна творчість та етнографія. – 1984. – № 2. – С. 11 – 19.
14. Шубравська М. М. Поема Т. Г. Шевченка „Петрусь” і народна балада про Петруся / М. М. Шубравська // Народна творчість та етнографія. – 1987. – № 2. – С. 34 – 46.
15. „Кобзар” – не тільки література: Матеріали регіон. студ. наук. шевчен. конфер. – Луганськ: Шлях, 2004. – 160 с.
16. Барка В. Поет духовної свободи [Т. Г. Шевченко] / В. Барка // Укр. мова та літ.-ра. – 2000. – № 4. – С. 35 – 38.
17. Власовський І. Тарас Шевченко і традиційні християнські вірування укр. народу / І. Власовський //

Народна творчість та етнографія. – 1997. – №2-3. – С. 41 – 53.

18. Моценко П. Українські пісні на слова Т. Г. Шевченка / П. Моценко // Народна творчість та етнографія. – 2004. – №5. – С. 12 – 20.

19. Мовчанюк В. Народописенний Дунай в поезії Т. Шевченка / В. Мовчанюк // Народна творчість та етнографія. – 2004. – №3. – С. 13 – 20.

20. Дмитренко Г., Дмитренко Ю. Біблійні мотиви і пророцтва майбутнього у творчості Т. Г. Шевченка / Г. Дмитренко, Ю. Дмитренко // Дивослово. – 2004. – №1. – С. 3 – 9.

21. Нахлік Є. Міфологема долі і творчості Т. Г. Шевченка / Є. Нахлік // Дивослово. – 2004. – № 6 – С. 7.

22. Власовський І. Тарас Шевченко – вартовий пам'яті народної / І. Власовський // Учитель. – 1999. – №3-4. – С. 23 – 31.

23. Ткаченко Ю. Образи Залізняка й Гонти в народних піснях та в поемі Т. Г. Шевченка „Гайдамаки” / Ю. Ткаченко // Укр. мова і літ-ра в школі. – 1983. – №3. – С. 64 – 71.

24. Ткаченко Г. Шевченка люди називають співцем свого рідного слова / Г. Ткаченко // Дошкільне виховання. – 2004. – №4. – С. 64 – 71.

ТЕМА № 2: Фольклорна основа поеми Пантелеймона Куліша „Маруся Богуславка”

ПЛАН

1. Постать П. Куліша в українській фольклористиці. Фольклорно-етнографічний збірник „Записки про Південну Русь”.

2. Спорідненість поеми П. Куліша з народною думою про Марусю Богуславку.
3. Народна основа морально-етичних ідей твору.
4. Опрацювання Кулішем українських народних казок і фантастичних переказів.
5. Звернення письменника до фольклорної патетики.
6. Т. Шевченко, М. Костомаров, І. Нечуй-Левицький, І. Франко, Д. Чижевський та ін. про народнопоетичність творів П. Куліша. Значення і заслуги П. Куліша в розвитку української фольклористики.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- На основі народної пісні про Морозенка письменник опрацьовує свій улюблений фольклорний мотив. Назвіть його.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єфремов С. Фольклорно-етнографічний збірник П. Куліша „Записки про Південну Русь” в оцінці Т. Шевченка / С. Єфремов // Народна творчість та етнографія. – 1997. – № 4. – С. 3 – 8.
2. Іванченко М. Цей невгамовний Куліш / М. Іванченко // Вітчизна. – 1989. – № 5. – С. 51 – 58.
3. Івашків В. М. Українська романтична драма 30 – 80 років XIX ст. / В. М. Івашків – К.: Наукова думка, 1990. – 142 с.
4. Куліш П. О. Твори: У 2 т. / П. О. Куліш – К.: Дніпро, 1989. – Т. 1. – 654 с.
5. Нахлік Є. К. Українська романтична проза 20 – 60 років XIX ст. / Є. К. Нахлік – К., 1988. – С. 13 – 26.

6. Нахлік Є. К. Куліш: До 170-річчя від дня народження / Є. Нахлік // Література і мистецтво. – 1989. – № 5. – С. 48 – 52.

7. Пантелеймон Куліш: Матеріали міжвузівської наукової конференції Сумщини, присвяченої 175-річчю від дня народження П. О. Куліша. – Суми, 1994.

8. Українські народні пісні в записах Пантелеймона Куліша (На матеріалі Інституту ім. М. Т. Рильського АН УРСР) / [вс. ст. Івашкіна В. М.] // Народна творчість та етнографія – 1989. – № 5. – С. 64 – 68.

9. Українські народні думи та історичні пісні. – К. : Веселка, 1990. – 239 с.

10. Чижевський Д. І. Історія української літератури (від початків до доби реалізму) / Д. І. Чижевський. – Тернопіль, 1994. – С. 422.

11. Яременко В. П. О. Куліш / В. П. Яременко // УМЛШ. – 1989. – № 3. – С. 7 – 12.

ТЕМА № 3: Юрій Федькович і народна творчість

ПЛАН

1. Ставлення письменника до скарбів народної творчості.

2. Сильові форми українського фольклору, його змістові структури у творах Федьковича.

3. Народні пісні, оповіді, анекдоти, казки в жанрах творчості письменника. Образи й мотиви „жовнірських” пісень.

4. Розповідна манера прози Ю. Федьковича. Близькість її до народних переказів.

5. Інкрустування теми фольклорними образами й органічний сплав фольклорної образності та

індивідуального переживання у віршах „Рекрут”, „Дезиртир”, „Сонні мари”.

6. Звернення Ю. Федьковича до балади про опришків („Довбуш”, „Юрій Гінда”).

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Назвіть та схарактеризуйте основні фольклорні жанри в художній інтерпретації Федьковича.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вахніна Л., Пазяк М. М. Юрій Федькович і народна творчість / Л. Вахніна, М. Пазяк // Радянське літературознавство. – 1975. – № 8. – С. 91 – 92.

2. Нечиталюк М. Буковинський Кобзар: [літературно-критичний нарис] / М. Нечиталюк. – Львів, 1963. – 94 с.

3. Пазяк М. Юрій Федькович і народна творчість / М. Пазяк. – К.: Наукова думка, 1974. – 176 с.

4. Юрій Федькович: Тези доповідей республіканської наукової конференції, присвяченої 150-річчю з дня народження Ю. Федьковича. – Чернівці, 1984. – 162 с.

ТЕМА № 4: Вивчення питань зв'язку творчості Івана Нечуй-Левицького з фольклором

ПЛАН

1. Ліричне у дусі народно-пісенної творчості змалювання образів Мелашки й Лавріна на початку повісті „Кайдашева сім'я”.

2. Осуд егоїзму, порушення норм народної моралі в повісті.

3. Значення творчості Івана Нечуя-Левицького в осмисленні глибинних моральних засад народного буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вертій О. І. Народні джерела психологізму творів І. С. Нечуя-Левицького (До 150-річчя з дня народження) / О. І. Вертій // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 6. – С. 9 – 18.

2. Дей О. Весілля, записане 1845 року батьком Івана Нечуя-Левицького / О. Дей // Народна творчість та етнографія. – 1972. – № 2. – С. 85 – 100.

3. Крутикова Н. Нечуй-Левицький / Н. Крутикова // Нечуй-Левицький І. Твори у 2 т. – К.: Наукова думка, 1985. – Т. 1. – 640 с.

4. Курочкін О. В. Етнографічні інтереси І. Нечуя-Левицького / О. В. Курочкін // Народна творчість та етнографія. 1974. – № 4. – С. 91 – 96.

5. Легенди й перекази з батьківщини І. Нечуй-Левицького // Народна творчість та етнографія. – 1968. – № 6. – С. 95 – 98.

6. Міщук Р. Співець душі народної / Р. Міщук. – К.: Знання, 1987. – 48 с.

7. Гаврилова Т. Народознавчий аспект повістей І. Нечуя-Левицького / Т. Гаврилова // Українська література в загальноосвітніх школах – 2005. – №4. – С. 34 – 38.

8. Зборовська Н. Укр. світ у творчості І. Нечуя-Левицького: гендерний підхід / Н. Зборовська // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2000. – №5. – С. 54 – 65.

9. Курочкін О. Культура та побут карпатських гір за спостереженнями І. С. Нечуя-Левицького / О. Курочкін // Берегиня. – 2006. – №3. – С. 10 – 23.
10. Мовчун А. Українські народні звичаї та обряди в „Кайдашевій сім’ї ” І. С. Нечуя-Левицького / А. Мовчун // Українська мова і література в школах. – 1993. – №7. – С. 48 – 50.
11. Народні пісні в записах І. Нечуя-Левицького. – К.: Муз. Україна. – 1985. – 103 с.
12. Погрібний А. Класики не зовсім за підручником (І. С. Нечуй-Левицький) / А. Погрібний. – К., 2000. – С. 53 – 65.
13. Співець життя народного (І. С. Нечуй-Левицький) // Українська мова і література в школах – 1988. – №10. – С. 71 – 75.
14. Федосов Л. Народнопоетичні джерела гумору й сатири І. С. Нечуя-Левицького / Л. Федосов // Радянське літературознавство. – 1969. – №7. – С. 50 – 63.
15. Хаврусь А., Хаврусь С. Пісні з батьківщини І. С. Нечуя-Левицького / А. Хаврусь, С. Хаврусь // Народна творчість та етнографія. – 1984. – №1. – С. 82 – 85.

**ТЕМА № 5: Фольклорно-етнографічна діяльність
Панаса Мирного (Панаса Яковича Рудченка)**

ПЛАН

1. Спільна робота братів Рудченків по збиранню народної творчості. Перші фольклорні записи.
2. Фольклорні збірки Панаса Мирного. Жанри народної словесності, що приваблювали письменника.
3. Використання засобів поезики народної казки у творчості письменника.

4. Інтерес молодого Панаса до народної вишивки, народних ігор та хоріводів.

5. Творче використання весільної поезії в романі „Хіба ревуть воли, як ясла повні?”.

6. Відбиття баладних мотивів та образів – Мотрі, Галі, Христі. Їхня доброта, щирість, висока моральність, самозреченість.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

• Охарактеризуйте настрої передової інтелігенції 60 років ХІХ ст. зі слів Панаса Мирного:

„Щоб добре зробити, треба спершу народ знати, чого він хоче, чого йому треба. Досі його бачили тільки у дворі, з одного боку, а треба його бачити всюди: серед села, серед поля, у його праці тяжкій, забавках веселих, в його стосунках між собою, в його сім'ї, у його радощах, горі. Пісня, казка, приказка, мов ті муровані склепи-схованки, багато ховали в собі його сліз, його таємних надій, думок. Добре було б ті пісні, казки та приказки позбирати, позаписувати – то б була книжка великого життя, великого горя” (Панас Мирний. Твори в п'яти томах. – Т. III. – К. : Держлітвидав України, 1960. – С. 238).

ЛІТЕРАТУРА

1. Горєва Є. А. Фольклорно-етнографічна діяльність Панаса Мирного / Є. А. Горєва // Народна творчість та етнографія. – 1963. – № 2. – С. 118 – 125.

2. Горєва Є. А. Використання народної творчості в оповіданні Панаса Мирного „Лихий попутав” / Є. А. Горєва // Зб. наук. праць аспірантів з філології. – №. 16. – К.: Вид-во Київського університету, 1961. – С. 28.

3. Зимомря М. І., Бобинець С. С. Народна пісня у колі інтересів Панаса Мирного та Івана Білика / М. І. Зимомря, С. С. Бобинець // Народна творчість та етнографія. – 1978. – № 3. – С. 87 – 89.

4. Народні пісні у записах Панаса Мирного та Івана Білика / [упор., вст. ст. і прим. І. В. Ханти]. – К.: Муз. Україна, 1977. – С. 200.

5. Плачинда-Сасина М. С. „Чумацькі народні пісні” Івана Рудченка / М. С. Плачинда-Сасина // Народна творчість та етнографія. – 1990. – № 1. – С. 36 – 41.

6. Сиваченко М. Іван Рудченко як збирач і публікатор українських народних казок / М. Сиваченко // Народна творчість та етнографія. – 1970. – № 6. – С. 27 – 40.

8. Мирний П. На пайці / П. Мирний. – К.: Веселка, 1965. – 16 с.

9. Мирний П. Повісті / П. Мирний. – К.: Дніпро, 1978. – 224 с.

ТЕМА № 6: Наукове і творче засвоєння народної пісенності Іваном Франком

ПЛАН

1. Внесок творчості Івана Франка до українського казкознавства (збірки „Коли ще звіри говорили”, „Фарбований Лис”, казка-поема „Лис Микита”). Творчість поета в галузі народної пісні, казки й байки.

2. Творче переосмислення прадавнього фольклорного жанру веснянок („Гримить”, „Земле, моя всеплодющая мати”).

3. Фольклорні імпульси у збірці „Зів’яле листя”.

4. Функції фольклорних ремінісценцій у політичній ліриці І. Франка.

5. Поезії Франка, що стали народними. Визвольний пафос, енергійна ритміка вірша „Вічний революціонер”, музичне опрацювання його М. Лисенком. Український романс як специфічний ліричний жанр. Пісня-романс на слова І. Франка „Ой ти дівчино, з горіха зерня”.

6. Засади індивідуалізації народнопісенних символів, введення їх І. Франком у суто оригінальний авторський контекст.

7. Фольклорне джерело поезії „Пісні про шандаря”.

8. Використання письменником легенд та пісень про Олексу Довбуша в повісті „Петрії й Довбушуки”.

9. Народнопісенна основа драми „Украдене щастя”.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Прокоментуйте наведену тезу О. Дея: „Фольклор широких трудових мас насичував Франка-художника своєю могутньою стихійною енергією. А Франко, організувавши її інтелектуально й ідеологічно, освітливши її своїм талантом, віддзеркалював назад у маси у своїй великій художній спадщині” (С. 296).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко В. Г., Омельченко А. Ф. Пісні літературного походження в УНТ / В. Г. Бойко, А. Ф. Омельченко // Пісні літературного походження. – К., 1978. – С. 9 – 43.

2. Дей О. І. Спілкування митців з народною поезією (Іван Франко та його оточення) / О. І. Дей. – К.: Наукова думка, 1981. – С. 38 – 78.

3. Дей О. І. Іван Франко і народна творчість / О. І. Дей. – К. : Держлітвидав, 1955. – С. 298.
4. Дей О. І. Іван Франко – дослідник народнопоетичної творчості / О. І. Дей. – К.: Вид-во АН УРСР, 1953. – С. 91. (II розділ).
5. Дей О. І. Поетична панорама народного життя / О. І. Дей // Коломийки в записках Івана Франка. – К., 1970. – С. 5 – 14.
6. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / С. Я. Єрмоленко. – К.: Наукова думка, 1987. – 245 с.
7. Колесса Ф. Улюблені українські народні пісні Івана Франка / Ф. Колесса. – Львів: Вільна Україна, 1946. – 72 с.
8. Логвиненко Н. Народпоетична основа збірки Івана Франка „Зів’яле листя” / Н. Логвиненко // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – № 4. – С. 26 – 32.
9. Луканюк Б. С. Народні пісенні мелодії з голосу І. Франка і М. Павлика / Б. С. Луканюк // Народна творчість та етнографія. – 1985. – № 5. – С. 65 – 69.
10. Людкевич С. П. Іван Франко як знавець українського мелодійного фольклору / С. П. Людкевич [вст. ст. Штундер З.] // Народна творчість та етнографія. – 1990. – № 4. – С. 60 – 62.
11. Маланчук В. А. Дещо про засади етнографічно-наукової та літературної діяльності І. Франка / В. А. Маланчук // Народна творчість та етнографія. – 1978. – № 2. – С. 54 – 57.
12. Маланчук В. А. З етнографічної спадщини І. Франка / В. А. Маланчук // Народна творчість та етнографія. – 1977. – № 3. – С. 54 – 59.
13. Пазяк М. М. Іван Франко – збирач і видавець прислів’їв та приказок / М. М. Пазяк // Народна творчість та етнографія. – 1981. – № 4. – С. 37 – 46.

14. Петлюра С. Іван Франко – поет національної честі // Петлюра С. Статті. – К., 1993. – 311 с.

15. Плісецький М. М. Іван Франко – збирач народних пісень / М. М. Плісецький // Народна творчість та етнографія. – 1981. – № 4. – С. 82 – 84.

16. Погребенник Ф. П. „Ой у лузі червона калина похилилася” / Ф. П. Погребенник // Народна творчість та етнографія. – 1990. – № 6. – С. 51 – 55.

17. Шевченко З. Про сучасний підхід до шкільного аналізу творів Івана Франка / З. Шевченко // Дивослово. – 2000. – № 10. – С. 43 – 49.

18. Франко І. Я. Твори: В 2 т. – К.: Дніпро, 1981. – Т. I – Поезія. – 533 с.

19. Франко І Твори: Т. I. – Нью-Йорк: Вид-тва, „Книгоспілка”, 1956 – 287 с.

ТЕМА № 7: Фольклор у творчості Бориса Грінченка

ПЛАН

1. Фольклорно-етнографічна спадщина Б. Грінченка. Збирання джерел усної народної творчості на Луганщині.

2. Роль педагогічних та фольклорних розвідок Б. Грінченка для розвитку української фольклористики та освіти.

3. З’ясування ролі фольклору у творчості письменника.

4. Відбиття мотивів історичних пісень у творчості Б. Грінченка („Ясні зорі”).

5. Міфосвіт казок Бориса Грінченка.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Опрацюйте праці регіональних вчених щодо вивчення фольклорного аспекту мистецького світу Грінченка.
- Матеріали конференцій (2008 р.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Куниченко О. С. Відомий фольклорист й етнограф (пам'яті Б. Д. Грінченка) / О. С. Куниченко // Народна творчість та етнографія. – 1964. – № 4. – С. 62 – 63.
2. Неживий О. І. Борис Грінченко і наш край / О. І. Неживий // Борис Грінченко: Тези доп. респ. наук.-практ. конф., присвяч. 125-річчю від дня народження видатного українського письменника, вченого, громадського діяча. – Луганськ, 1988. – С. 51 – 52, 86 – 100.
3. Погрібний А. Г. Борис Грінченко : нарис життя й творчості / А. Г. Погрібний. – К.: Дніпро, 1988. – С. 253.
4. Погребенник В. Ф. Фольклористична діяльність Б. Д. Грінченка (До 125-річчя з дня народження) / В. Ф. Погребенник // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 6. – С. 20 – 24.
5. Погребенник В. Ф. Фольклористична діяльність Б. Д. Грінченка / В. Ф. Погребенник // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 6. – С. 18 – 30.
6. Слово і пісня Бориса Грінченка // Вісник інституту грінченкознавства / [упор. О. І. Неживий]. – Луганськ, 1996. – С. 3 – 13.
7. Грінченко Б. Д. Твори / Б. Д. Грінченко. – К.: Молодь, 1970 – 355 с.
8. Творча спадщина Б. Грінченка й українська національна ідея: Матеріали Всеукраїнської наукової

конф. до 145-ої річниці з дня народження Бориса Грінченка / Луганський національний університет імені Т. Шевченка. – Луганськ: СПД Резніков В. С., 2008. – 364 с.

**ТЕМА № 8: Зв'язок творчості
М. Коцюбинського з народнопоетичною традицією**

ПЛАН

1. Незмінний інтерес і любов М. Коцюбинського до усної народнопоетичної творчості.
2. Фольклорна основа повісті М. Коцюбинського „Тіні забутих предків”.
3. Переосмислення демонології у творі.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Напишіть есе (обсяг – 3-4 сторінки) на тему “Неоміфологізм повісті “Тіні забутих предків” М. Коцюбинського”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицюта М. С. М. Коцюбинський і народна творчість / М. С. Грицюта. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. –
2. Грицюта М. С. Фольклорна основа повісті М. Коцюбинського „Тіні забутих предків” / М. С. Грицюта // Радянське літературознавство. – 1958. – № 1. – С. 59 – 64.
3. Калениченко Н. Л. М. М. Коцюбинський як етнограф / Н. Л. Калениченко // Народна творчість та етнографія. – 1964. – № 5. – С. 91.

4. Калениченко Н. Михайло Коцюбинський / Н. Калениченко // Коцюбинський М. М. Твори: У 2 т. – К., 1988. – Т. 1. – С.

5. Коцюбинський М. М. Твори в 7-ми т. / М. М. Коцюбинський; [Ред. колегія: О. Є. Засенко (голова) та ін.]. – К.: Наук. думка, 1974.

6. Коцюбинський М. М. Твори: в 3-х т. / М. М. Коцюбинський. – К.: Дніпро. 1979. – Т. I: Оповідання; повісті (1891 – 1900). – 317 с.

7. Коцюбинський М. М. Вибрані твори / М. М. Коцюбинський. – К.: Дніпро, 1974. – 511 с.

ТЕМА №9: Гнат Хоткевич і народна поетична творчість

ПЛАН

1. Широта казкових і творчих використань Гната Хоткевича. Цінні теоретичні зауваження, спостереження, висновки Гната Хоткевича щодо специфіки стилю української народної пісні, її музично-образного змісту.

2. Систематичне використання фольклорного матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арсенич П. І. Гнат Хоткевич як дослідник Гуцульщини / П. І. Арсенич // Народна творчість та етнографія. – 1987. – № 6. – С. 48 – 52.

2. Димченко С. Творчість Гната Хоткевича та українська національна музична культура / С. Димченко // Народна творчість та етнографія. – 1998. – № 1. – С. 75 – 78.

3. Маланчук В. А. Побут українців у дослідженнях Гната Хоткевича / В. А. Маланчук //

Народна творчість та етнографія. – 1973. – № 2. – С. 28 – 35.

4. Мельничук А. Ф. Фольклористична й етнографічна діяльність Г. М. Хоткевича / А. Ф. Мельничук // Народна творчість та етнографія. – 1978. – № 2. – С. 57 – 67.

5. Мельничук А. Фольклорно-етнографічні елементи в акварелях і образах Гната Хоткевича / А. Мельничук // Народна творчість та етнографія. – 1972. – № 5. – С. 66 – 70.

6. Мельничук А. Ф. Фольклорно-етнографічні інтереси Гната Хоткевича / А. Ф. Мельничук // Народна творчість та етнографія. – 1973. – № 2. – С. 34 – 45.

7. Мельничук А. Кобзарська діяльність Гната Хоткевича / А. Мельничук // Народна творчість та етнографія. – 1970. – № 5. – С. 105 – 108.

8. Польський І. М. Відзначення ювілею Гната Хоткевича / І. М. Польський // Народна творчість та етнографія. – 1989. – № 2. – С. 93 – 94.

9. Супрун Н. О. Створення Гнатом Хоткевичем програми для пересувних етнографічних концертів / Н. О. Супрун // Народна творчість та етнографія. – 1986. – № 1. – С. 44 – 47.

10. Супрун Н. Відзначення роковин Гната Хоткевича / Н. Супрун // Народна творчість та етнографія. – 1994. – № 1. – С. 90 – 93.

11. Супрун Н. О. Гнат Хоткевич – теоретик і практик кобзарського мистецтва / Н. О. Супрун // Народна творчість та етнографія. – 1989. – № 2. – С. 30 – 37.

12. Супрун Н. О. Всесоюзний форум пам'яті Гната Хоткевича / Н. О. Супрун // Народна творчість та етнографія. – 1989. – № 3. – С. 84 – 85.

13. Хоткевич Г. Твори у двох томах / Г. Хоткевич; [вступна стаття Ф. Погребенника]. – К.: Дніпро, 1968.

14. Шлемко О. Світоч національно-культурного відродження України (Про Гуцульський театр Гната Хоткевича) / О. Шлемко // Народна творчість та етнографія. – 1999. – № 4. – С. 3 – 12.

МОДУЛЬ III

Трансформація фольклорних джерел, мотивів, образів у творчості письменників ХХ століття

ТЕМА № 1: Народнопісенні мотиви у творчості Павла Тичини

ПЛАН

1. Синтетичний характер поетичного мислення Павла Тичини (вплив символізму, імпресіонізму й оригінально інтерпретований фольклоризм, музичність і „світлочуйність”).

2. Трансформація фольклорного слова у творчості Павла Тичини.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів

- Розглянути і порівняти пісню, створену П. Носачем „Зібрав Щорс загін завзятих”, та вірш Павла Тичини „На майдані коло церкви”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / С. Я. Єрмоленко. – К.: Наукова думка, 1987. – 245 с.

2. Коваленко Л. М. Фольклоризм Тичини у контексті східнослов'янської поезії / Л. М. Коваленко // Народна творчість та етнографія. – 1981. – № 1. – С. 51 – 58.

3. Клочек Г. „Душа моя сонця наміряла”: Поетика „Сонячних кларнетів” Павла Тичини / Г. Клочек. – К., 1986. – 367 с.

4. Новиченко Л. Тичина і його час... / Л. Новиченко // Радянське літературознавство. – 1989. – № 3 – 4.
5. Тичина П. Вітер з України / П. Тичина. – К.: Укр. письм., 1993.
6. Тичина П. Твори / П. Тичина. – К.: Молодь, 1990.
7. Про Павла Тичину. Статті, нариси, спогади. – К.: Рад. письм., 1976.
8. Шестопалова Т. П. Міфологеми поезій Павла Тичини: спроба інтерпретації / Т. П. Шестопалова. – Луганськ, 2003. – 198 с.
9. Народні пісні в записах П. Тичини / [упоряд. В. І. Суржі].—К.: Муз. Укр., 1976 – 175 с.
10. Логвиненко Н. Вивчення фольклорних джерел ранніх творів Павла Тичини / Н. Логвиненко // Українська література в загальноосвітніх школах. – 2006. – №3. – С. 28 – 32.
11. Коваленко Л. М. Фольклоризм П. Тичини у контексті східнослов'янської поезії: (До 90-річчя з дня народження поета) / Л. М. Коваленко // Народна творчість та етнографія. – 1981. – №1. – С. 51 – 58.

ТЕМА № 2: Характер зв'язку з народною поезією творчості М. Рильського

ПЛАН

1. М. Рильський – літературознавець, поет, учений, академік, фольклорист.
2. Взаємодії фольклорних і літературних традицій у поетичній мові М. Рильського.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березовський І. П. Максим Рильський – організатор дослідження народної творчості / І. П. Березовський // Народна творчість та етнографія. – 1980. – № 2. – С. 47 – 54.
2. Дей О. І. Поезія М. Рильського і народна пісня / О. І. Дей // Народна творчість та етнографія. – 1974. – № 2. – С. 5 – 22.
3. Дей О. І. Народна балада про Марка та її відгомін у творчості М. Т. Рильського // Народна творчість та етнографія. – 1983. – № 2. – С. 10 – 25.
4. Журахівська О. Шляхами великого поета / О. Журахівська // Народна творчість та етнографія. – 1971. – № 5. – С. 102 – 103.
5. З неопублікованої спадщини М. Т. Рильського / [вст. слово Березовського І. П.] // Народна творчість та етнографія. – 1987. – № 2. – С. 46 – 49.
6. Марченко М. З джерел народної пісні (До 75-річчя від дня народження М. Т. Рильського) // Народна творчість та етнографія. – 1970. – № 1. – С. 46 – 49.
7. Пазяк Н. М. Фольклористична діяльність М. Рильського / Н. Пазяк // Народна творчість та етнографія. – 1990. – № 2. – С. 45 – 50.
8. Погребенник В. Поетична творчість раннього Максима Рильського та фольклор / В. Погребенник // Народна творчість та етнографія. – 1995. – № 2-3. – С. 9 – 15.
9. Сухобрус Г. С. У вінок Максимові Рильському / Г. С. Сухобрус // Народна творчість та етнографія. – 1973. – № 2. – С. 92 – 94.
10. Рильський М. Героїчний епос укр. народу / М. Рильський. – К.: 1955. – 27 с.
11. Українська народна поетична творчість: В 2 т. / [гол. редкол.: М. Т. Рильський]. – К.: Рад. шк., 1958.

12. Новак В. М. Рильський як знавець і дослідник українського фольклору / В. Новак // Народна творчість та етнографія. – 1998. – №2-3. – С. 92 – 97

13. Бойко В. Г. Поет і український фольклор / В. Г. Бойко // Народна творчість та етнографія. – 1965. – №2. – С. 92 – 97

ТЕМА № 3: Народнопісенні традиції у творчості Володимира Сосюри

ПЛАН

1. Близькість поезії до народнопісенної творчості. Наявність художніх паралелізмів, одухотвореність природи.

2. Вірш „Любіть Україну” – один з найкращих зразків патріотичної лірики в українській літературі. Продовження народнопісенних традицій поезії Т. Г. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, О. Олеся у створенні ліричного образу України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко В. Народнопісенні традиції у В. Сосюри / В. Бойко // Радянське літературознавство. – 1965. – № 1. – С. 73 – 79.

2. Бойко В. Г. Поетичне слово народу і літературний процес / В. Г. Бойко. – К., 1965.

3. Гончар О. Голос ніжності і правди. Письменницькі роздуми / О. Гончар. – К., 1965.

4. Моринець В. Володимир Сосюра / В. Моринець. – К., 1989.

5. Семененко А. Ф. Риси народно пісенності в солоспівах на тексти В. Сосюри / А. Ф. Семененко // Народна творчість та етнографія. – 1978. – №3. – С. 70 – 75.

ТЕМА № 4: Народнопоетичне слово у творчості Андрія Малишка

ПЛАН

1. Пісенна основа поетичної образності А. Малишка. Народнопоетичні витоки. Прозорість, простота і багатство змісту й художньої форми. Музичність віршів.
2. Народнопісенні мотиви та образи в поезіях про кохання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаєвська Н. Н. Особливості фольклоризму ранньої творчості А. С. Малишка / Н. Н. Гаєвська // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 5. – С. 36 – 43.
2. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / С. Я. Єрмоленко. – К.: Наукова думка, 1987. – 245 с.
3. Коваленко Л. Статті й нариси / Л. Коваленко. – К., 1987. – С. 179 – 192.
4. Коваленко Л. М. Народнопоетичне слово у творчості Андрія Малишка / Л. М. Коваленко // Народна творчість та етнографія. – 1962. – № 4. – С. 23 – 30.
5. Павличко Д. Сонця і правди сурмач. Магістралями слова / Д. Павличко. – К., 1977.
6. Тищенко В. Видатний поет про народного героя / В. Тищенко // Народна творчість та етнографія. – 1972. – № 5. – С. 45 – 51.
7. Ющенко О. Зустрічі з піснями Андрія Малишка / О. Ющенко // Народна творчість та етнографія. – 1970. – № 5. – С. 69 – 76.

8. Коваленко Л. М. Народнопоетичне слово у творчості Андрія Малишка / Л. М. Коваленко // Коваленко Л. М. Статті та нариси. – К.: Дніпро, 1987.

9. Коваленко Л. М. Сурмач звитяг народних: [літературний портрет] / Л. М. Коваленко // Радянське літературознавство. – 1982. – № 11. – С. 15 – 18.

10. Барабаш С. Естетичні функції фольклоризму в поезії А. Малишка / С. Барабаш // Радянське літературознавство. – 1982. – № 11. – 21 – 24.

11. Про А. Малишка. Статті, враження, вірші, відгуки / [упорядкув. і ред. Д. Я. Шлапака та М. К. Богуцького]. – К: Рад. школа, 1962. – 271 с.

12. Барабаш С. І. Фольклорна традиція в „Думі про козака Данила” А. Малишка / С. І. Барабаш // Українське літературознавство. – 1975. – Вип. 25. – С. 47 – 52

13. Барабаш С. І. Народнопоетичні джерела поеми Малишка “Тарас Шевченко” / С. І. Барабаш // Укр. література. – 1972. – Вип. 16. – С. 92 – 98.

ТЕМА № 5: Фольклор у літературній творчості Олеся Гончара

ПЛАН

1. Орієнтація письменника на уснопоетичну творчість народу.

2. Народнопоетичні джерела роману О. Гончара „Твоя зоря”.

3. Голосіння як вияв скорботи за втраченими близькими, туги за ними. Мотиви голосіння в трилогії „Прапороносці” О. Гончара.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пазяк М. М. Народнопоетичні джерела творчості Олеся Гончара / М. М. Пазяк // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 4. – С. 3 – 14.
2. Семенчук І. Р. Народнопоетичні джерела роману О. Гончара „Твоя зоря” / І. Р. Семенчук // Народна творчість та етнографія. – 1985. – № 1. – С. 13 – 20.
3. Про Олеся Гончара. Літ.-крит. статті, листи, етюди / [Ред.комісія: Буряк Б. С. та ін.]. – К.: Рад. письменник, 1978. – 431 с.
4. Семенчик І. Р. О. Гончар і народна творчість / І. Р. Семенчик // Народна творчість та етнографія. – 1978. – №6. – С. 65 – 72.

ТЕМА № 6: Фольклорні елементи творчості М. Стельмаха

ПЛАН

1. Висловлювання письменника про український фольклор.
2. Художня довершеність роману „Чотири броди”. Народність мови, метафоричність розповіді як один з найхарактерніших прийомів стилю М. Стельмаха. Фольклорні джерела образотворення.
3. Основні властивості ліро-епічної прози М. Стельмаха – міцна народна основа характерів, пройнятість духом і поетикою фольклору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко І. І. Фольклорні елементи у творчості М. Стельмаха / І. І. Бондаренко // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 3. – С. 64 – 67.

2. Довженок Г. В. Фольклористичні праці М. Стельмаха / Г. В. Довженок // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 3. – С. 62 – 64.
3. Жаборюк А. Майстерність словесного живопису / А. Жаборюк // Українська мова і література в школі. – 1965. – № 1. – С. 8 – 15.
4. Весільні пісні в записах М. П. Стельмаха / [вступне слово І. М. Корогодського] // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 2. – С. 33 – 35.
5. Ішук М., Марко В., Баташан І. Михайло Стельмах і народна творчість / М. Ішук, В. Марко, І. Баташан // Народна творчість та етнографія. – 1972. – № 3. – С. 77 – 85.
6. Пазяк М. М. Українська народна творчість / М. М. Пазяк. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 477.
7. Пінчук С. Біля джерел ліро-епосу М. Стельмаха / С. Пінчук // Українська мова і література в школі. – 1987. – № 5. – С. 3.
8. Семененко А. Ф. Риси народної пісенності в солоспівах на тексти В. Сосюри / А. Ф. Семененко // Народна творчість та етнографія. – 1978. – № 3. – С. 70 – 76.
9. Семенчук І. Р. Народнопісенні джерела роману М. Стельмаха „Чотири броди” / І. Р. Семенчук // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 2. – С. 62 – 69.
10. Семенчук І. Михайло Стельмах: нарис творчості / І. Семенчук. – К.: Дніпро, 1982. – 228 с.
11. Синельник М. Літківські роки Михайла Стельмаха / М. Синельник // Народна творчість та етнографія. – 1991. – № 2. – С. 91 – 94.
12. Штонь Г. Романи Михайла Стельмаха / Г. Штонь. – К.: Наукова думка, 1985. – 270 с.

13. Про М. Стельмаха: [Літ.-крит.матеріали]. – К.: Рад.письменник, 1987. – 407 с.
14. Шашкевич Л. Елементи народної риторики у творчості М.Л. Стельмаха / Л. Шашкевич // Рідна школа. – 2000. – №2. – С. 52 – 53.
15. Марко В. Фольклорні елементи стилю письмен / В. Марко // Народна творчість та етнографія. – 1972. – №3. – С. 81 – 83
16. Шумада Н. Фольклор у романі М. Стельмаха „Кров людська не водиця” // Народна творчість та етнографія. – 2005. – №5. – С. 32 – 38.
17. Думи: 3б. / [упорядкув. М. А. Стельмаха]. – К.: Держлітвидав УРСР, 1959. – 186 с.
18. Народні перлини / [упорядкув. текстів та вступне слово М. Стельмаха]. – К.: Дніпро, 1971. – 300 с.
19. Ватажан І. А. Використ. народн. творчості у драматургії М. Стельмаха / І. А. Ватажан // Укр. літературознавство. – 1973. – Вип. 19. – С. 53 – 59.
20. Ватажан І. А. Фольклор у драматичних творах / І. А. Ватажан // Народна творчість та етнографія. – 1972. – №3. – С. 83 – 84.

ТЕМА № 7: Фольклорні мотиви у творчості Ліни Костенко

ПЛАН

1. Фольклорна основа роману „Маруся Чурай”. Образ пісні в романі. Народні ідеї, оцінки, критерії. Драматична поема Л. Костенко „Дума про братів неазовських”. Творче використання поетесою мотиву думи „Втеча трьох братів з Азова”.
2. Тема помсти за зраду в коханні в баладах „У неділю рано зілля копала” та „Пісні про шандаря”.

3. Сюжет народної казки в „Калиновій сопілці”.

Завдання щодо перевірки результатів самостійної роботи студентів:

- Підготувати повідомлення на тему: „Народні перекази про Марусю Чурай”; „Дума про Гордія Чурая”.

- Назвіть найвідоміші пісні створені Марусею Чурай.

- Опрацюйте додаткову літературу:
 1. Зб. „Дівчина з легенди – Маруся Чурай”. – К., 1974.
 2. М. Максимович „Орлику , сизий орлику, молодий Чураю!”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Краснова Л. В. Грані поетичної майстерності Ліни Костенко / Л. В. Краснова // Слово і час. – 1995. – № 7. – С. 45 – 52.

2. Кириленко В. Це голос наш: Про роман „Маруся Чурай” / В. Кириленко // Київ. – 1990. – № 1. – С. 15.

3. Костенко Л. В. Маруся Чурай / Л. В. Костенко. – К. :Дніпро, 1982. – С. 136.

4. Макаров А. Історія – сестра поезії: Шкіц до портрета Ліни Костенко / А. Макаров // УМЛШ. – 1980. – № 10. – С. 24 – 38.

5. Симоненко В. Краса без красивостей / В. Симоненко // Слово і час. – 1990. – № 3. – С. 24 – 28.

6. Слоньовська О. Найтяжча кара звалася життям...: До вивчення роману Ліни Костенко „Маруся Чурай” / О. Слоньовська // Дивослово. – 1996. – № 1. – С. 22 – 28.

7. Шевчук Т. М. Фольклор у сучасній історичній поемі / Т. М. Шевчук // Народна творчість та етнографія. – 1984. – № 1. – С. 58 – 61.

8. Шелест В. Образні асоціації в поезії Ліни Костенко / В. Шелест // Дивослово. – 1994. – № 2. – С. 11 – 15.

1. Цимбалюк В. Один рядок Ліни Костенко / В. Цимбаюк // Дивослово. – 1995. – № 12. – С. 5 – 16.

10. Іванова Т. В. Символ трьох кольорів у романі „Маруся Чурай” Ліни Костенко / Т. В. Іванова // Українське мовознавство. – Вип. 19. – К., 1992. – С. 65 – 71.

11. Федоренко Т. Вивчення композиційно-сюжетних засобів роману Ліни Костенко „Маруся Чурай” / Т. Федоренко // Українська література в загальних школах. – 2000. – №5. – С. 22 – 25.

ТЕМА № 8: Фольклорні мотиви у поезії Б. Олійника

ПЛАН

1. Б. Олійник – збирач народної творчості. Фольклорний символ, основа „Пісні про матір”.

2. Народнопоетичні мотиви та образи.

3. Палітра митця й народна естетика.

4. Трансформація відомої балади „Тройзілля” в „Парубоцькій баладі” Б. Олійника.

5. Символічний образ коня, що походить з фольклору в поемі „Доля”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біленко В. Гімн матері, і клятва, і сповідь перед нею / В. Біленко // Дніпро. – 1980. – № 8. – С. 145 – 148.

2. Брюгген В. Спектр поетичної думки / В. Брюгген // Прапор. – 1977. – № 11. – С. 94 – 96.

3. Лещенко Г. О. „Стоїть на видноколі світла матір...” (Інтимна лірика Б. Олійника на уроці позакласного читання) / Г. О. Лещенко // УМЛШ. – 1983. – № 5. – С. 25 – 33.
4. Моренець В. П. Борис Олійник: Нарис творчості / В. П. Моренець. – К.: Дніпро, 1987. – С. 62 – 63, 139.
5. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / С. Я. Єрмоленко. – К.: Наукова думка, 1987. – 245 с.
6. Федоровська Л. „Мої високі птиці ...” (Поетичний світ Б. Олійника) / Л. Федоровська // Радянське літературознавство. – 1985. – № 1. – С. 10 – 19.
7. Федоровська Л. По-земному про високе / Л. Федоровська. – К., 1985. – С. 135, 137, 138, 151.
8. Федоровська Л. Як чиста благовість / Л. Федоровська // Прапор. – 1985. – №10. – С. 155.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ТА ТВОРЧИХ ПОШУКОВИХ РОБІТ

1. Фольклорні елементи в гумористично-сатиричних творах XVII – XVIII ст.
2. Фольклор у літописах Самійла Величка.
3. Зображення постаті гетьмана Богдана Хмельницького у козацьких літописах Самовидця, Григорія Граб'янки, Самійла Величка та усній народній творчості.
4. Народнопісенний образ землі у творах російських письменників.
5. Весільні пісні у текстах майстрів художнього слова.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Український фольклор у „Літописі руському”.
2. Насиченість пам’ятки давньої літератури духом народнопісенної поетики.
3. Фольклорна основа „Апокрисиса” Христофора Філалета.
4. Дослідження рецепції фольклорних традицій в історії розвитку української літератури X – XI ст.
5. Фольклор у творах українських письменників-полемістів.
6. Фольклор як джерело літературної діяльності українських письменників.
7. Трансформація фольклорних жанрів у творчості українських письменників I п. XIX ст.
8. Фольклорна основа циклу новел „Парасочка” М. Черемшини.
9. Розробка фольклорних сюжетів Левком Боровиковським, Миколою Костомаровим. Фольклористична діяльність М. Костомарова.
10. Риси народнопісенної поетики у літературних творах Г. Квітки-Основ’яненка, І. Котляревського.
11. Зв’язок творчості П. Гулака-Артемівського з фольклором.
12. Взаємини Т. Шевченка з народною піснею. Особливості народнопісенної поетики лірики Т. Шевченка.
13. Народнопоетичні джерела творчості Т. Шевченка.
14. Місце і роль народної творчості в українській літературі.
15. Органічність сплаву індивідуальних художніх засобів і народнопоетичних у творчості Т. Шевченка.

16. Народні джерела творчості Марка Вовчка.
17. Зв'язок з народнопоетичною традицією творчості М. Коцюбинського.
18. Наукове і творче засвоєння народної пісенності Іваном Франком.
19. Вплив творчості Т. Шевченка на Ю. Федьковича-поета. Фольклоризм, пісенність його поетичного стилю.
20. Функції фольклорних ремінісценцій у політичній ліриці І. Франка.
21. Фольклорні джерела романів і повістей про Кармалюка.
22. Фольклорні імпульси у збірці „Зів'яле листя”.
23. Народна пісенність – вагомий елемент ліричної поезії Лесі Українки.
24. Фольклоризм української романтичної поезії першої половини ХІХ ст.
25. Роль фольклору у формуванні художнього мислення українських письменників ХVІ – ХVІІІ ст.
26. Творче використання фольклорних мотивів, образів українськими письменниками 40 – 60-х років ХІХ ст.
27. Марко Черемшина. Органічне поєднання традиційних фольклорних символів, образів-персоніфікацій, ритміки голосінь та коломийок із найновішими засобами психологічного письма.
28. Фольклорна концепція людської особистості у творчості Івана Манжури.
29. Фольклор у житті і творчості Бориса Грінченка.
30. Народнопоетична основа поезій Івана Франка.
31. Народні джерела психологізму драматургії Марка Кропивницького.
32. Народна словесність у творчому доробку Юрія Федьковича.

33. Творчі зв'язки Івана Франка з народною поезією в дослідженнях О. І. Дея.
34. Фольклорні джерела і літературна драма.
35. Фольклорні традиції в історії розвитку української літератури кінця ХІХ – поч. ХХ ст.
36. Фольклорні джерела „Лісової пісні” Лесі Українки.
37. Баладні мотиви в повісті О. Кобилянської „У неділю рано зілля копала”.
38. Фольклорні елементи творчості М. Стельмаха.
39. Фольклорні мотиви творчості Ліни Костенко.
40. Віддзеркалення усної народної словесності в поезії Бориса Олійника.
41. Фольклорна основа поеми Лесі Українки „Віла посестра”.
42. Трансформація фольклорного слова у творчості П. Тичини.
43. Пісенна основа поетичної образності В. Сосюри, М. Рильського, А. Малишка.
44. Фольклоризм у творчості І. Драча.
45. Використання фольклору О. Гончарем.
46. Характер зв'язку з народною поезією творчості М. Рильського, П. Тичини, В. Сосюри.
47. Фольклорні мотиви у творчості Марка Вовчка.
48. Народна пісня в романі Г. Тютюнника „Вир”.
49. Гнат Хоткевич і народна поетична творчість.
50. Фольклорні джерела стилю Остапа Вишні.
51. Фольклорна основа сюжету оповідань Г. Квітки-Основ'яненка „Мертвецький Великдень”, „От тобі й скарб”, „Пархімове снідання”, „Підбрехач”.
52. Народнопісенні джерела сюжету „Казки про Дурила” В. Симоненка.

53. В. Стус. Синтез народної творчості й найвищих досягнень світової літератури (Р. М. Рільке, Е. Верхарн, А. Рембо, М. Рильський).

54. Ідейно-естетичні функції пісні в п'єсах М. П. Старицького.

55. Фольклорно-літературні взаємини у дослідженнях українських фольклористів, літературознавців.

56. Український фольклор II п. XIX ст. у контексті літературного процесу.

57. Письменники XX ст. і усна народна творчість.

**МОДУЛЬНИЙ ТЕСТ
ДЛЯ СПІВБЕСІДИ ЗА ТЕМАТИКОЮ
СПЕЦКУРСУ**

1. Що таке фольклор? Дайте визначення понять „усна народна творчість”, „народна словесність”, „народнопісенна творчість”.

2. Що об’єднує народного месника О. Довбуша і Устима Кармалюка та інших героїв українських народних дум та історичних пісень?

3. Назвіть імена майстрів художнього слова, які активно використовували історичні образи, сюжети в своїй творчості.

4. В українському фольклорі образ Устима Кармалюка має багатюще висвітлення: пісні, казки, легенди та перекази, прислів’я та приказки, усмішки та анекдоти. Які головні риси характеру героя віддзеркалюють матеріали збірки Б. Грінченка? Охарактеризуйте образ Устима Кармалюка в українському фольклорі, зібраному Борисом Грінченком.

5. Які загальнолюдські морально-етичні ідеали проголошує В. Симоненко в „Казці про Дурила”?

6. Як пов’язана творчість Б. Грінченка, Ліни Костенко з їхнім перебуванням на Луганщині?

7. Що ви знаєте про науково-краєзнавчий центр „Інститут грінченкознавства”?

Навчальне видання

СКИБА Ольга Володимирівна

**УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР І ХУДОЖНЯ
ЛІТЕРАТУРА: ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

*Навчальний посібник
для самостійної роботи студентів
факультету української філології*

За редакцією автора

Технічний редактор Н. Ю. Калина

Коректор Т. С. Маркотенко

Підп. до друку 2009 р.
Формат 60x84/16. Папір офсет. Гарнітура Times New
Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 6, 04. Наклад 100
прим. Зам. №

Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка”
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел./факс: (0642)
58-03-20